

POSTANOWIENIE

24 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 24 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku A.J.

z udziałem A.S.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej A.S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach

z 6 maja 2024 r., II Ca 25/24,

1) odrzuca skargę kasacyjną co do punktu 1. w części oddalającej apelację wnioskodawcy oraz co do punktu 3 zaskarżonego postanowienia,

2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałym zakresie,

3) zasądza od uczestniczki A.S. na rzecz wnioskodawcy A.J. kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) zł tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia uczestniczkę odpisu niniejszego postanowienia do dnia zapłaty.

[M.O.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 6 maja 2024 r. Sąd Okręgowy w Kielcach w sprawie z wniosku A.J. z udziałem A.S. o podział majątku wspólnego, na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki od postanowienia Sądu Rejonowego w Staszowie z 7 listopada 2023 r., I Ns 163/20, oddalił obie apelacje (pkt 1), orzekł, że wnioskodawca i uczestniczka ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt 2), przyznał adwokatowi Z.K. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Staszowie kwotę 2700 zł tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną A.J. z urzędu w postępowaniu apelacyjnym (pkt 3).

Uczestniczka wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu drugiej instancji, zaskarżając to orzeczenie w całości oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia w sposób wskazany w skardze.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że wniesiona przez nią skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wnioskodawca, reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, złożył odpowiedź na skargę kasacyjną uczestniczki, w której wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania kasacyjnego oraz przyznanie pełnomocnikowi wnioskodawcy kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, nieopłaconych w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W punkcie 1. postanowienia Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną co do punktu 1. w części oddalającej apelację wnioskodawcy oraz co do punktu 3. zaskarżonego postanowienia, którym przyznano pełnomocnikowi z urzędu wnioskodawcy wynagrodzenie z tytułu pomocy prawnej świadczonej na rzecz wnioskodawcy z uwagi na jej niedopuszczalność w tym zakresie (art. 398⁶ § 3 k.p.c.). Uczestniczka nie miała bowiem interesu w skarżeniu rozstrzygnięcia o oddaleniu apelacji wnioskodawcy z uwagi na to, że rozstrzygnięcie to było dla niej

korzystne. Tymczasem pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (zob. uchwałę SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108). Niedopuszczalne jest również skarżenie skargą kasacyjną przez stronę (uczestnika) rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu pełnomocnika ustanowionego z urzędu (zob. np. postanowienie SN z 20 marca 2024 r., I CSK 1030/23, z odwołaniem do wcześniejszych orzeczeń).

W pozostałym zakresie wniesiona przez uczestniczkę skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a zarazem kwalifikowanym pismem procesowym o ściśle określonej ustawowo treści. Sąd Najwyższy, rozpoznając ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym (postanowienie SN z 27 stycznia 2009 r., V CSK 358/08), na rzecz państwa jako dobra wspólnego (postanowienie SN z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08), jakkolwiek oczywiście nie oznacza to braku indywidualnego interesu skarżącego w rozpoznaniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a w konsekwencji także weryfikacji tego interesu (*gravamen*). Jednak skarga kasacyjna ma służyć przede wszystkim ochronie prawidłowego wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego (zob. aktualne uwagi w postanowieniu SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy przewidziana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej (postanowienie SN z 12 marca 2024 r., I CSK 254/23).

Na etapie przedsądu Sąd Najwyższy ocenia wyłącznie wnioski o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie. Wniosek ten stanowi element

konstrukcyjny odrębny od podstaw skargi kasacyjnej i ich uzasadnienia, które są oceniane dopiero, gdy skarga zostanie przyjęta do rozpoznania.

Dla spełnienia wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Jako przyczynę kasacyjną mającą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie uczestniczka wskazała oczywistą zasadność skargi.

Na tle tej przesłanki w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie każde naruszenie prawa, nawet oczywiste, przesądza o zasadności skargi kasacyjnej (zob. postanowienia SN: z 15 lutego 2007 r., V CSK 485/06; z 3 marca 2020 r., V CSK 75/19). Sam zarzut naruszenia, nawet oczywistego, określonego przepisu prawa nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem mimo takiego naruszenia prawa, orzeczenie może być prawidłowe (postanowienia SN: z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 6 listopada 2020 r., III CSK 110/20). Przesłanka „oczywistej zasadności skargi kasacyjnej” nie odpowiada bowiem w pełni przesłance „oczywistego naruszenia prawa” przez wydanie zaskarżonego orzeczenia (postanowienie SN z 20 lutego 2008 r., V CSK 512/07).

O oczywistej zasadności skargi można mówić jedynie w przypadku stwierdzenia szczególnych, kwalifikowanych, wręcz rażących przypadków naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji, bez wnikliwego wgłębiania się w merytoryczną analizę trafności orzeczenia (postanowienia SN: z 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 7 października 2010 r., I CSK 189/10; z 28 lipca 2011 r., I CSK 77/11), które powodują, że zaskarżone orzeczenie jest wadliwe.

Uzasadniając oczywistą zasadność skargi, uczestniczka wskazała, że Sąd drugiej instancji naruszył art. 212 § 3 k.c. błędnie ustalając możliwości finansowe

uczestniczki i rozkładając należność zasądzoną od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy na raty w sposób, który narazi uczestniczkę na niepowetowane szkody.

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do wniosku, że stanowi ono wyłącznie polemikę z rozstrzygnięciem Sądu drugiej instancji, w ramach której uczestniczka w istocie kwestionuje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd *ad quem* co do możliwości finansowych uczestniczki. Tymczasem zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wynikający z tego przepisu zakaz oparcia skargi kasacyjnej na tego rodzaju zarzutach oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość orzeczenia sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lutego 2024 r., I CSK 5688/22).

W związku z powyższym powoływanie się przez skarżącą, w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, na okoliczności związane z dokonaniem przez Sąd drugiej instancji rzekomo błędnych ustaleń faktycznych dotyczących możliwości finansowych uczestniczki należy uznać za niedopuszczalne i wykraczające poza kognicję Sądu Najwyższego w postępowaniu wywołanym skargą kasacyjną.

Jednocześnie w ramach podstaw skargi jako jeden z naruszonych przepisów wskazano art. 233 § 1 k.p.c., co jest sprzeczne z przywołanym wyżej art. 398³ § 3 k.p.c. Co prawda, na etapie tzw. przedsądu Sąd Najwyższy nie dokonuje oceny zasadności sformułowanych w skardze zarzutów, jednak z uwagi na wskazane wyżej okoliczności podnoszone przez uczestniczkę w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zwrócenie uwagi na wskazanie przez skarżącą art. 233 § 1 k.p.c. jako jednego z naruszonych przepisów było konieczne. Artykuł 233 § 1 k.p.c. dotyczy oceny dowodów i ustaleń stanu faktycznego i dlatego ze względu na ograniczenie wynikające z art. 398³ §

3 k.p.c., zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, nie może być podstawą zarzutu podstawy kasacyjnej, skoro w ocenie zarzutów materialnych skargi kasacyjnej związany jest on ustaleniami stanu faktycznego na których oparto zaskarżony wyrok (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 1¹, 108 § 1 w zw. z art. 13 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 4 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1964). Koszty pomocy prawnej zostały zasądzone od uczestniczki, a nie od Skarbu Państwa, ponieważ zasadą jest, że koszty pomocy prawnej strony wygrywającej i korzystającej z pomocy prawnej z urzędu, ponosi przeciwnik procesowy (art. 122 § 1 k.p.c.; zob. postanowienie SN z 28 marca 2024 r., I CSK 1642/23). Jednocześnie, w sytuacji, w której koszty pomocy prawnej z urzędu zasądza się od strony (uczestnika) przegrywającej a nie od Skarbu Państwa nie podwyższa się ich o podatek VAT (postanowienie SN z 27 czerwca 2024 r., I CSK 1680/23).

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[SOP]